

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

ΕΚΤΑΚΤΟΣ ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΤΗΣ 2ΑΣ ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1988

ΠΡΟΕΔΡΙΑ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΜΕΡΙΚΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΣ ΥΠΟΔΟΧΗ ΤΟΥ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΥ Κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΜΗΤΣΟΠΟΥΛΟΥ

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ Κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΜΕΡΙΚΑ

Ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν ὑποδέχεται σήμερα μὲ πολλή χαρὰ καὶ τιμὴ τὸν Καθηγητὴ κ. Γ. Μητσόπουλο ὡς νέο τακτικὸ τῆς μέλος στὴν προκηρυχθεῖσα ἔδρα τοῦ ἰδιωτικοῦ δικαίου, οὐσιαστικοῦ καὶ δικονομικοῦ.

Ἡ ἐπιστημονικὴ πληρότητα καὶ ὠριμότητα καὶ ἡ ἠθικοκοινωνικὴ περιωπὴ του, εὐρύτατα γνωστὲς στὸν νομικὸ καὶ ἐν γένει ἐπιστημονικὸ κόσμον τῆς χώρας μας, προσήκει ἀδιαφιλονικήτως σ' ὅ,τι ἀπαιτεῖ ὁ ὀργανισμὸς τῆς Ἀκαδημίας γιὰ τὴν ἐκλογὴ ἑνὸς νέου τακτικοῦ τῆς μέλους.

Ὁ κ. Γ. Μητσόπουλος εἶναι κατὰ θεωρίαν κάτοχος βαθύς, βαθύτατος, τῆς γενικῆς θεωρίας καὶ φιλοσοφίας τοῦ δικαίου. Καὶ κατὰ θεωρίαν καὶ πράξη —πράξη κτηθεῖσα διὰ μακρόχρονης εὐδόκιμης δικηγορίας—, ἔμπειρο κορυφαῖο στέλεχος τοῦ δικονομικοῦ καὶ οὐσιαστικοῦ δικαίου. Συνδυάζει ἐπομένως ὑπὸ πλήρη ὠριμότητα σ' ἀπαράμειλλο βαθμὸ τῇ θεωρίᾳ μὲ τὴν πράξη καὶ ὑπόσχεται τὰ βέλτιστα γιὰ τὴν Ἀκαδημία.

Περὶσσότερα ὅμως θ' ἀκουσθοῦν γιὰ τὴν σταδιοδρομίᾳ καὶ δημιουργίᾳ τοῦ κ. Μητσοπούλου μετ' ὀλίγο στὴν προσφώνηση, ποὺ θὰ κάμει ὁ ἐπὶ τούτου ὀρισθεὶς ὑπὸ τῆς Συγκλήτου συνάδελφος κ. Γ. Μιχαηλίδης-Νονάρης.

Ὡς εἰς παρῆστητε, ἀγαπητὲ συνάδελφε καὶ φίλε. Σᾶς εὐχομαι μακρόχρονη λαμπρὴ παρουσία στὴν Ἀκαδημία. Καὶ σᾶς παρακαλῶ νὰ προσέλθετε, προκειμένου νὰ σᾶς περιβάλλω μὲ τὸ μεγάλο διάσημο τοῦ τακτικοῦ μέλους τῆς Ἀκαδημίας.

ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΗ ΤΟΥ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΥ Κ. Γ. ΜΙΧΑΗΛΙΔΟΥ - ΝΟΥΑΡΟΥ

Κύριε Πρόεδρε τῆς Δημοκρατίας,

Εἶμαι πολὺ εὐτυχὴς ποὺ μοῦ δίδεται ἡ εὐκαιρία νὰ προσφωνήσω, μὲ τὴν τιμητικὴν παρουσία σας, τὸ νέο καὶ ἐκλεκτὸ συνάδελφο κ. Γεώργιο Μητσόπουλο, τακτικὸ μέλος τῆς Τάξεως τῶν Ἑθνικῶν καὶ Πολιτικῶν Ἐπιστημῶν.

Ἀγαπητὲ συνάδελφε καὶ φίλε κ. Μητσόπουλε,

Μὲ πολλὴ χαρὰ ἐκπληρώνω τὴν ἐντολὴ τῆς Συγκλήτου νὰ σᾶς προσφωνήσω κατὰ τὴν ἀποψινὴ ἐπίσημη ὑποδοχὴ σας, γιὰ νὰ σᾶς ἐκφράσω ἐκ μέρους ὄλων τῶν συναδέλφων καὶ προσωπικῶς τὰ βαθύτατα αἰσθήματα ἐκτιμῆσεως καὶ ἀγάπης, μὲ τὰ ὁποῖα σᾶς ὑποδεχόμαστε στὸ Ἀνώτατο αὐτὸ πνευματικὸ Ἰδρυμα.

Μὲ τὴν ὁμόθυμη ἐκλογὴ σας ὡς ἀκαδημαϊκοῦ, τὰ μέλη τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν θέλησαν νὰ τιμήσουν στὸ πρόσωπό σας τὸν βαθὺ ἐπιστήμονα καὶ στοχαστή, ποὺ ἐρεῦνησε μὲ ὀξύνοια βασικὰ προβλήματα τῆς γενικῆς θεωρίας καὶ τῆς φιλοσοφίας τοῦ δικαίου, τὸ διακεκριμένο νομομαθὴ ποὺ συνέβαλε ἀποφασιστικὰ στὴν ἐπίλυση δυσχερῶν προβλημάτων τῆς νομικῆς καὶ κοινωνικῆς ζωῆς, τὸν ἐξαιρετο πανεπιστημιακὸ διδάσκαλο γιὰ τὴν πολύτιμη προσφορὰ του στὴν παιδεία καὶ στὴ διοίκηση τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, τὸν ἀνώτερο ἡθικὸ ἄνθρωπο ποὺ ἐξεπλήρωσε μὲ εὐσυνειδησία καὶ μὲ εὐθύτητα τὰ πολλαπλὰ καθήκοντά του στοὺς διάφορους τομεῖς τῆς ἐθνικῆς μας ζωῆς.

Ἡ ὅλη σταδιοδρομία σας καὶ ἡ προσφορὰ σας στὴν ἐπιστήμη καὶ στὴν παιδεία εἶναι γενικότερα γνωστές. Ἄς μοῦ ἐπιτραπῇ πάντως νὰ ἀναφέρω συνοπτικὰ μερικοὺς ἀπὸ τοὺς σταθμοὺς τῆς ζωῆς σας. Γεννηθήκατε στὰ Τρίκαλα τῆς Θεσσαλίας τὸ Σεπτέμβριο τοῦ 1912, λίγες ἐβδομάδες πρὶν ἀπὸ τὴν κήρυξιν τοῦ Ἀ' Βαλκανικοῦ πολέμου καὶ ἀπὸ τὴ μεγάλη μάχη τοῦ Σαρανταπόρου, κατὰ τὴν ὁποία ὁ πατέρας σας, λοχαγὸς τοῦ πεζικοῦ, ἔδωσε τὴ ζωὴ του στοὺς ἀγῶνες γιὰ τὴν ἀπελευθέρωση τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Ἑπείρου ἀπὸ τὸν τουρκικὸ ζυγὸ. Μετὰ τὶς ἐγκύκλιες σπουδῆς σας, ἀρχικὰ στὰ Τρίκαλα Θεσσαλίας καὶ ὕστερα στὰς Ἀθήνας, φοιτήσατε στὴ Νομικὴ Σχολὴ Ἀθηνῶν καὶ λάβατε τὸ πτυχίον σας τὸ 1935. Τὸ 1939 καὶ 1940 παρακολουθήσατε μεταπτυχιακὰς σπουδὰς στὰ Πανεπιστήμια τοῦ Μονάχου τῆς Γερμανίας καὶ τῆς Νεαπόλεως τῆς Ἰταλίας. Τὸ 1937 ἀποκτήσατε τὴν ἄδεια τοῦ δικηγόρου καὶ ἀπὸ τὸ 1938 ἕως τὸ 1968 ὑπηρετήσατε ἐπὶ τριάντα ὁλόκληρα χρόνια ὡς δικηγόρος καὶ ὡς δικαστικὸς σύμβουλος στὴν Ἑθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος, ἐνῶ παράλληλα ἐπὶ πολλὰ ἐπίσης χρόνια διατελέσατε μέλος τοῦ νομικοῦ συμβουλίου τῆς Δ.Ε.Η. Ἡ πολύχρονη αὐτὴ ὑπηρεσία σας στοὺς δύο μεγά-

λους αὐτοὺς οἰκονομικοὺς ὀργανισμοὺς σὰς ἔδωσε τὴν εὐκαιρία νὰ συμμετάσχετε ἐνεργὰ στὴ δικαστηριακὴ ζωὴ τῆς χώρας μας καὶ νὰ συμβάλετε μὲ τὴν εὐθυκρισία σας καὶ τὴ λεπτὴ νομικὴ σας σκέψη στὴν ὀρθὴ ἐπίλυση πολλῶν φλεγόντων προβλημάτων τοῦ ὅλου συναλλακτικοῦ μας βίου.

Πλούσιος ἀπὸ τίς ἐμπειρίες τῆς πρακτικῆς νομικῆς ζωῆς ἐπιδοθήκατε σὲ θεωρητικὲς ἔρευνες, πὺν σὰς ἄνοιξαν τὸ δρόμο γιὰ τὴν πολὺ ἐπιτυχὴ πανεπιστημιακὴ σας σταδιοδρομία, ἣ ὁποία ἄρχισε μὲ τὴν ἀνακήρυξή σας ὡς ἀριστοῦχου διδάκτορα τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν τὸ 1947 καὶ συνεχίσθηκε μὲ τὴν ἐκλογή σας ὡς ὑφηγητοῦ τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας τὸ 1953 καὶ ὡς τακτικοῦ καθηγητοῦ τὸ 1969. Ὡς ὑφηγητὴς διδάξατε σ' ἓνα πυκνὸ πάντα ἀκροατήριον τὴν ἀναιρετικὴ διαδικασία καὶ πολλὰ ἄλλα τμήματα τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας ἐπὶ δεκαῆξι χρόνια, ἀπὸ τὸ 1953 ἕως τὸ 1969, ἔτος κατὰ τὸ ὁποῖο ἡ Νομικὴ Σχολὴ Ἀθηνῶν σὰς ἐξέλεξε παμψηφεί ὡς τακτικὸ καθηγητὴ καὶ ὡς διάδοχον τοῦ Γεωργίου Ράμμου στὴν ἔδρα τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας. Μὲ τὴ διδασκαλία σας ὡς τακτικοῦ καθηγητοῦ, ἀπὸ τὸ 1969 ἕως τὴν ἀποχώρησή σας λόγῳ τοῦ ὁρίου τῆς ἡλικίας τὸ 1980, δώσατε μία νέα πνοή, μιὰ νέα θεωρητικὴ καὶ φιλοσοφικὴ διάσταση στὸ μάθημα τοῦ ἀστικοῦ δικονομικοῦ δικαίου καὶ κινήσατε τὸ ζωηρὸ ἐνδιαφέρον τῶν πολυάριθμων μαθητῶν σας καὶ γενικότερα τοῦ νομικοῦ κόσμου τῆς χώρας μας γιὰ τὰ μεγάλα προβλήματα τοῦ δικονομικοῦ δικαίου. Στὴν πρώτη μετὰ τὸ στρατιωτικὸ καθεστῶς ἐκλογή τῶν πρυτανικῶν ἀρχῶν, ἡ γενικὴ Συνέλευσις τῶν καθηγητῶν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν σὰς ἐξέλεξε παμψηφεί πρύτανιν γιὰ τὸ ἔτος 1975-1976. Κατὰ τὴ δυσχερὴ αὐτὴ περίοδο ἀσκήσατε μὲ ζῆλον, μὲ σωφροσύνη καὶ γενικὰ μὲ ἐπιτυχία τὰ πρυτανικά σας καθήκοντα καὶ συντελέσατε στὴν ἀποκατάστασι τῆς εὐρυθμῆς λειτουργίας τοῦ Πανεπιστημίου.

Πολύτιμες ὑπηρεσίες προσφέρατε ἐπὶ μία δεκαετία (1955-1964) καὶ ὡς μέλος τῆς Ἀναθεωρητικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Σχεδίου τοῦ Κώδικα Πολιτικῆς Δικονομίας, πὺν μετὰ ἀπὸ ὀρισμένους τροποποιήσεις κυρώθηκε καὶ ἀποτελεῖ ἰσχὺν δίκαιον. Ἐξάλλου μὲ τὴ συμμετοχή σας σὲ πολλὰ διεθνὴ συνέδρια καὶ διεθνεῖς ἐπιστημονικὲς ἐταιρεῖες, καθὼς καὶ μὲ τὰ ξενόγλωσσα δημοσιεύματά σας, καταστήσατε διεθνῶς γνωστὰ τὰ πορίσματα τῶν πρωτότυπων ἐρευνῶν σας καὶ ἀποκτήσατε τὴ διεθνή ἀναγνώριση καὶ φήμη. Χάρη στὴ διεθνή αὐτὴ ἀναγνώριση τὸ Πανεπιστήμιο τῆς Τυβίγγης τῆς Γερμανίας σὰς ἀνακήρυξε τὸ 1982 ὡς ἐπίτιμον διδάκτορα τοῦ Δικαίου καὶ τὰ μέλη τῆς Ἑνώσεως Ἑλλήνων Δικονομολόγων σὰς ἐξέλεξαν ἀρχικά ὡς Ἀντιπρόεδρον καὶ ἤδη ὡς Πρόεδρον τῆς Ἑνώσεως αὐτῆς.

Τὸ πλούσιον καὶ ὑψηλῆς στάθμης σιγγραφικὸν σας ἔργον ἀφορᾷ σὲ τρεῖς κυρίως τομεῖς, στὴ γενικὴ θεωρίαν τοῦ δικαίου, στὸ ἀστικὸν δικονομικὸν δίκαιον καὶ σὲ

πολλούς κλάδους τοῦ ἰδιωτικοῦ οὐσιαστικοῦ δικαίου, καὶ μάλιστα στὸ ἀστικό, στὸ ἐμπορικό καὶ τὸ ἐργατικό δίκαιο. Βασικά γνωρίσματα τοῦ ἔργου σας εἶναι ἡ φιλοσοφικὴ διερεῦνηση τῶν προβλημάτων, ἡ ἀνάλυση τῆς δομῆς καὶ τῆς πορείας τῆς δίκης βάσει τῆς λογικῆς τοῦ δικαίου καὶ τῆς γνωσιολογίας, ἡ βαθιὰ γνώση τῆς νομικῆς πραγματικότητος, ἡ κριτικὴ ἐκτίμηση τῶν διαφορῶν ἀπόψεων καὶ ἡ ἐπὶ δειξη τῶν λύσεων ποὺ πρέπει νὰ γίνουν δεκτὲς στὴν πράξη. Ἐμπνεόμενος ἀπὸ τὴν πεποίθηση ὅτι ὁ πολικὸς ἀστέρας, ὁ τελικὸς σκοπὸς τῆς ἔννομης τάξης εἶναι ἡ πραγματοποίησις τῆς ἰδέας τοῦ δικαίου, τονίζετε ἐπανειλημμένα ὅτι γιὰ τὴν ὀρθὴ κατανόηση τῶν νομικῶν κανόνων ὁ ἐρμηνευτὴς πρέπει νὰ ἀκολουθεῖ πάντα τὴν τελολογικὴ μέθοδο, ἡ ὁποία καὶ μόνη μπορεῖ νὰ ὁδηγήσει στὴν ἀνεύρεση τῶν ἀνωτέρων θεμελιωδῶν ἀρχῶν καὶ στὴν ἔνταξη τῶν ἐπιμέρους ρυθμίσεων σ' ἓνα ἐνιαῖο σύστημα.

Δὲν εἶναι βέβαια δυνατό νὰ ἀπαριθμήσω τὴ στιγμὴ αὐτὴ τὶς πολυάριθμες συγγραφικὰς ἐργασίας σας. Θὰ περιορισθῶ μόνον νὰ ἀναφέρω ὅτι τὸ σύγγραμμά σας «Πολιτικὴ Δικονομία», τόμος Α', χαρακτηρίσθηκε πολὺ δίκαια, ὅτι ἀποτελεῖ «σταθμὸ στὴν ἐπιστήμην τοῦ δικονομικοῦ δικαίου», ὅτι ἐπίσης οἱ πρωτότυπες διατριβὲς καὶ μελέτες σας ἔχουν ἀσκήσει σημαντικὴ ἐπίδραση στὴν ἐλληνικὴ ἐπιστήμην καὶ νομολογία, καὶ ὅτι οἱ γνώμες ποὺ διατυπώνετε στὰ ξενόγλωσσα μελετήματά σας συζητοῦνται μὲ πολλὴ προσοχὴ στὰ ἔργα ἐπιφανῶν ξένων νομικῶν καὶ θεωρητικῶν τοῦ δικαίου.

Ἡ Πολιτικὴ Δικονομία κατηγορεῖται συχνὰ στὴ χώρα μας, ὅπως καὶ σ' ἄλλες χώρες, ὅτι εἶναι ὑπέρμετρα προσηλωμένη στὴν τήρηση τῶν δικονομικῶν τύπων καὶ ὅτι τὸ γεγονός αὐτὸ ἔχει ὡς συνέπεια νὰ θυσιάζεται μερικὲς φορὲς τὸ οὐσιαστικὸ δίκαιο στὸ βωμὸ τῆς τυπικότητος. Ἡ μομφὴ αὐτὴ εἶχε παλαιότερα ἰσχυρὴ δόση ἀλήθειας, ἀλλὰ στὸ σύγχρονο δικονομικὸ μας δίκαιο εἶναι μᾶλλον ὑπερβολικὴ. Πράγματι, ὅπως ἡ διάκρισις μεταξὺ ἐνὸς γνήσιου καὶ ἐνὸς κίβδηλου μεταλλικοῦ νομίσματος στηρίζεται στὴν ἀποτυπωμένην στὸ νόμισμα φυσιογνωμίαν ἢ σ' ἓνα ἄλλο σῆμα τῆς γνησιότητός του, ἔτσι, ὅπως τόνιζε ὁ διάσημος Γερμανὸς νομοδιδάσκαλος Jhering, καὶ γιὰ τὴ διαπίστωση τῆς πραγματικῆς βουλήσεως τῶν δικαιοπρακτούντων καὶ τῶν διαδίκων εἶναι ἀπαραίτητη ἡ τήρησις ἐνὸς τύπου, ποὺ ἐπισφραγίζει καὶ καθιστᾷ σαφὲς τὸ περιεχόμενον τῆς βουλήσεώς τους.

Ἄν ὅμως ἡ τήρησις τῆς δικονομικῆς τυπικότητος ἐμφανίζει πολλὰ καὶ γνωστὰ πλεονεκτήματα, ἡ ὑπερβολὴ καὶ κατάχρησός της πρέπει νὰ ἀποφεύγεται, γιὰτὶ ὁδηγεῖ σὲ βλαβερὰς γιὰ τὸ οὐσιαστικὸ δίκαιο συνέπειας. Ἀπὸ τὸ πνεῦμα αὐτὸ ἐμπνέονται πολλὰς διατάξεις τοῦ ἰσχύοντος Κώδικα Πολιτικῆς Δικονομίας, ποὺ ἐπιτρέπουν στὰ δικαστήρια νὰ προλαμβάνουν ἢ νὰ θεραπεύουν τυπικὰς ἀκυρότητες. Ἐπίσης ἀπὸ τὸ ἴδιο πνεῦμα ἐμπνέεται ἡ διάταξις τοῦ ἀρθρου 116 τοῦ ἰδίου Κώδικα

ποῦ καθιερώνει ρητὰ τὴν ὑποχρέωση τῶν διαδίκων νὰ τηροῦν τοὺς κανόνες τῶν χρηστῶν ἡθῶν καὶ τῆς καλῆς πίστεως, τοῦ καθήκοντος τῆς ἀληθείας καὶ τῶν ἀρχῶν τοῦ ἀνθρωπισμοῦ.

Γιὰ τὴν ὀρθὴ ἐρμηνεία καὶ ἐφαρμογὴ τῶν θεμελιωδῶν αὐτῶν ἀρχῶν τοῦ δικονομικοῦ δικαίου ἔχετε προσφέρει, ἀγαπητὲ συνάδελφε, σημαντικὲς ὑπηρεσίες μὲ τὴν πανεπιστημιακὴ διδασκαλίᾳ σας, μὲ τὸ συγγραφικὸ ἔργο σας, μὲ τοὺς ἀγῶνες σας ὑπὲρ τῆς δικαιοσύνης καὶ τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου. Εὐχόμαι νὰ συνεχίσετε ἐπὶ μακρὰ ἔτη μὲ ἀκμαῖες πνευματικὲς καὶ σωματικὲς δυνάμεις τὴν πολύτιμη αὐτὴ προσφορὰ σας στὴν ἐπιστήμην καὶ στὴ δικαιοσύνη. Μὲ τὴν ὀλόθερμην αὐτὴ εὐχὴ καὶ μὲ τὴ βεβαιότητα τῆς ἐγκάδιας συνεργασίας σας γιὰ τὴν ἐπίτευξιν τῶν σκοπῶν τοῦ Ἀνωτάτου αὐτοῦ πνευματικοῦ Ἰδρύματος σᾶς ἀπευθύνω, ἀγαπητὲ φίλε, τὸ Καλῶς ὀρίσατε στὴν Ἀκαδημία Ἀθηνῶν.